

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 10.

V Ljubljani, 10. sušca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanica stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Šolstvo v koroških Slovencih! — Naš denarni zavod. — § 24. — Ljudsko šolstvo v državnem zboru. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Inserati.

Šolstvo v koroških Slovencih!

Članek, objavljen v 7. številki »Učit. Tovariša«, razpravljajoč o položaju slovenskega učiteljstva na Koroškem, nas je napotil, da povemo tudi mi v tem pogledu svoje misli in izkušnje, v svesti si, da slovenskemu izvenkoroškemu učiteljstvu dobro dojde vsako pojasnilo njemu nepoznanih odnošajev v koroških Slovencih.

Glede položaja koroških Slovencev smo vsi edini, da je skrajno žalosten. Dosti jih je med nami, ki smatrajo Korotan v narodnem oziru za izgubljen, in to so ravno taki, ki so o koroških narodnih razmerah primeroma dobro poučeni. Jeli ta pesimizem opravičen? Gotovo v veliki meri. Toda kje je iskati vzrokov obstoječim razmeram? Mislim, da pač leže na dlani. Stoletno tlačanstvo Nemcem, tuji razjedajoči, raznarodujoči vpliv germanizacije je popačil značaj in deloma uničil samobitnost koroških Slovencev, zamoril v njih možnost in narodno samozavest, da jim nedostaja odpornih moči za uspešno ustavljanje tujemu navalu. Osamljeni, zemljepisno in politično ločeni od svojih slovenskih bratov, navezani na občevanje z Nemci in gospodarsko od njih odvisni so tem lažje podlegli tujemu vplivu. Tako se je jezikovna meja pomikala in se še pomiče čedalje bolj proti jugu, in Nemci se bližajo svojemu smotru. Starejši ljudje še pomnijo, da so bili kraji, ki so danes čisto nemški, pred nekaj desetletji še večinoma slovenski.

Germanizacija se najhitreje širi tam, kjer je narod demoralizovan in indolenten, deloma zaradi obilnega uživanja žganja, deloma ker se je posnemaje Nemce in njih razvade, navzel tudi njih brezskrbnega, lahkomišelnega življenskega naziranja, ki se Slovincem bržčas še manj prilega nego Nemcem, ker je Slovenec kot Slovan pač različno ustrojen od Germana. Tako je n. pr. celovška okolica jako okužena, žganjepitje in germanizacija z roko v roko vrlo napredujete, takisto pa nazadujeta telesna krepkost in duševna razboritost ljudstva, ki je skrajno topo in brezbrizno. Nemci torej nimajo vzroka, se ponašati s svojo kulturno misijo, ki ji je žganje najboljša pospeševalka. Mar je to oni napredek, ki je po njih mnenju zavisen od čimvečjega in čimsplošnejšega znanja nemščine? Je pač zgodovinska resnica, da se zdrav, krepak narod ne da tlačiti in iznaroditi. Prej mu moraš uničiti vse,

kar je v njem samoraslega, kar tvori njegovo bistvo in značaj, ugasiti moraš v njem zadnjo iskrico samoponosa in ga moralno ugonobiti, da bo črtil in zaničeval, kar je njegovega, njemu lastnega, a da bo klečeplazil pred tujcem, mu hlapčeval in ga posnemal — ko bo postal inferiorna masa brez duševnih in fizičnih energij — potem šele se bo dal izlahka, recimo, germanizovati. Na noge torej, nemški kulturonošci, glejte, kako častno delo vas čaka. Privoščimo vam, če na ta način pomnožite svoje čete. Kaj pa tisto vaše načelo, ki zahteva, da čuvate in ohranite svojo »Rassenreinheit« in je ne popačite z »manjvrednimi« (minderwertige) elementi? Kako ste dosledni!

Jeli še upati, da kaj ustavi nemško povodenj? Treba je upoštevati, da delajo germanizatorji s podvojeno silo in da nemški šovinizem brezmejno raste. Nasprotno pa mora ravno to zbuditi iz zaspanosti še tako mlačnega Slovenca, če le še tli iskrica rodoljublja v njem. Tako poskrbè nemški prenapeteži, da zbude v slovenskem dijaku, če ima le količkaj značajnosti, narodni ponos. Upamo, da nam vzgojijo na ta način kaj več slovenske inteligence, posebno posvetne, ki jo tako živo pogrešamo. Istina je nadalje, da se število koroških Slovencev od leta do leta krči, zopet pa je treba pomisliti, da to deloma zaradi izseljevanja kmetiškega prebivalstva v mesta, in da ima germanizacija največ uspeha v onih obmejnih krajinah, ki so že tako okužene, da so tako ali tako izgubljene za Slovence. Kjer pa žive Slovenci bolj kompaktno, ondih ni opazati, da bi ponemčevanje posebno napredovalo, marveč je fakt, da se nahaja danes v primeri s prejšnjimi časi dosti več ljudi, ki čitajo slovenske novine in knjige in se zanimajo za narodnostno vprašanje in politiko. Narodno delo ima torej danes ugodnejša tla nego prej. Seve, ko bi bili voditelji koroških Slovencev bolj poznali in izpolnjevali svoje narodne dolžnosti, koliko ugodnejše bi bilo danes stališče koroških Slovencev nego je v resnici. Eno pa stoji: obstoj koroških Slovencev je zavisen od tega, če se jim posreči priboriti si take šole, ki bodo priznale slov. narodnosti in jeziku pravice, ki jima gredo.

Da, ljudsko šolstvo — to je rak-rana na životu koroških Slovencev in o njem in njega učiteljstvu hočemo po tem-le uvodu natančneje izpregovoriti.

Vladajoči šolski sistem je najimetnejše, najuspešnejše sredstvo v ponemčevalne namene. Šole, ki jih pohajajo slovenski otroci, nazivljajo utrakvistične, v istini so seveda samo ponemčevalnice. Vseh skupaj je 85. Poglejmo si njih ustroj!

Na nižji stopnji, obsegajoči I. in II. šolsko leto, se sicer poslužuje učitelj slovenskega jezika, v kolikor mu je pač več, ker se brez njega ne more sporazumeti z docela slovenskimi otroki. Pogosto mu služi narečje, bodisi ker pismenega jezika ne obvlada, bodisi iz mržnje do njega. Toda že kar spočetka se dado vsa povelja, tičoča se šolskega reda, v nemškem jeziku in slovenščina se čedalje bolj izpodriva, da služi nazadnje le še za tolmača nemškemu pouku. Računa se navadno drugo šolsko leto že izključno nemško. Nazornega nauka ni, dasi je predpisan v učnih načrtih za koroške narodne šole. Na njegovo mesto stopijo nemške govorne vaje, pri katerih igra slovenščina vlogo tolmača.

To ji naj služi v nadomestilo za nazorni pouk. Izborno! To pa ima kajpada za gojitev materinščine ogromen pomen, če se tvorijo stavki kakor sledeči: Das ist der Tisch. — To je miza. Die Tafel ist schwarz. — Tabla je črna. Die Kuh muht. — Krava muka. To vedno prevajanje v slovenščino kvečjemu moti nemški pouk, in pameten učitelj ga sploh opusti. Pa tudi nobeden nadzornik ne vpraša, ali in kako se goji materini jezik, marveč bi bil gotovo nezadovoljen z učiteljem, ki bi se brigal za pouk materinščine in zaradi tega zanemarjal nemški jezik.

Najvažnejša knjiga je Abecednik, pravi monstrum v pedagoškem, metodiškem in jezikovnem oziru. Brez težave bi v njem zasledil množico pravopisnih in slovniških pogrškov. Na podlagi le-te knjige poučujejo čitanje, in sicer uče otroke najprej slovenske abecede, toda ne, da bi se potem vadili v slovenskem čitanju in bi se porabila pridobljena spretnost za čitanje slovenskih berilnih sestavkov poučne in vzgojne vsebine, marveč še prvo leto se mora predelati mala nemška abeceda, in v ta namen čitajo otroci dolgo časa nič kot posamezne njim popolnoma nerazumljive nemške besede. To je potrata časa in nepotrebno mučenje otrok, zakaj izprva bi se prav lahko izhajalo z latinico tudi za nemško čtivo in pismene vaje. V drugem šolskem letu obravnavajo veliko nemško abecedo. Odslej naprej služi slovenščina za tolmačenje nemškega besedila. Skozi vse drugo šolsko leto ne čitajo otroci skoro nič drugega nego posamezne besede in stavke, šele v dodatek knjigi se nahaja na zadnjih listih par kratkih nemških in slovenskih beril pripovedne vsebine. Če uvažujemo, da pri normalnih šolskih razmerah otroci že v prvem šolskem letu lahko čitajo berilne sestavke, ki jim nudijo moralno izpodbujo in dado učitelju priliko, da blažujoče vpliva na otroška srca, ki so v tej dobi najdostopnejša in najdovzetenjša za vsakojake vtiske, in če potem pomislimo, da se na utrakv. šolah skoro skozi dve leti mori duh gojencev s suhoparnim čitanjem posameznih, deloma nerazumljivih besed in stavkov — nam zadošča edino to, da kar najostreje obsodimo omenjene šole.

Niti sam nemški pouk ni dosti vreden. Nemščino poučujejo brez sistema, načrta in metode. Veliko dragega časa se potрати, in uspehi niso nikakor povoljni.

Kakor razvidno iz predstoječega, se ne priznava slovenščini niti na nižji stopnji samostojne veljave, marveč se kar izpočetka udinja za tolmača nemškemu pouku. Od tretjega šolskega leta začeni je učni jezik izključno nemški. Če se učitelj tupatam pri pojasnjevanju poslužuje slovenščine, stori to iz lastnega nagiba. Dosti pa je učiteljev, ki slovenskega

jezika niso zmožni ali pa v manjši meri kot otroci. Umevno, da je pouk dolgočasen in duhomoren. Verbalizem cvete in mehanizem prevladuje. Učne knjige so nemške, in sicer so v rabi one iz c. kr. zaloge šolskih knjig, o katerih se učitelji nemških šol pritožujejo, da so za otroke pretežke. Za slov. deco pa naj bi bile porabne! Treba je še pomisliti, da se ves pouk tesno oklepa učnih knjig, ker so otroci v izražanju preokorni in nesigurni ter le težko slede prostemu pouku. Jasno je, da je spričo tega realni pouk v pravem pomenu besede nemogoč. Zato se morajo v nadomestilo otroci učiti na pamet težke, jim deloma ali docela nerazumljive berilne sestavke. Čim več beril znajo iz glave, tembolj bo zadovoljen nadzornik. Takisto se morajo učiti na izust vsa številna, težka in nerazumljiva slovniška pravila, in to, ko že dostikrat ne znajo pravilno tvoriti najenostavnejše jezikovne oblike, ter bi bilo stokrat pametneje, jih vaditi v rabi le-teh. Sploh pa nedostaja nemškemu pouku vsake enotnosti, pametnega izbora snovi in nazornosti. To pa zato, ker ne poučujejo nemščine na podlagi nalašč v ta namen sestavljene knjige.

Omenili smo nesmiselnost slovniškega pouka. Namen slovnice more biti vendar le-ta, da vzporedno z obćim napredovanjem pojasnuje, utrjuje in vadi novo pojavljajoče se jezikovne oblike. A dejanski se slovniški pouk ne ozira prav nič na sočasno jezikovno znanje otrokovo in samo po nepotrebnem muči in nespametno obremenjuje njegov spomin.

Spisni pouk obstoja izvečine v tem, da otroci na pamet zapisujejo to, kar je sestavil učitelj.

Slovenske besede na srednji in višji stopnji ne zapišejo nikdar in nikjer niti ene, in zaman bi stikal po vseh »utrakvističnih« šolah za kako slovensko spisnico in sploh za zvezkom, v katerem bi se nahajal kak slovenski stavek. Niti latinica ni v rabi in se samo na višji stopnji — na srednji nič! — goji po eno lepopisno uro na teden.

Da, celo petje goje po navadi izključno nemško. To je naravnost demoralizujoče. Nihče ne more tajiti, da je pesem bistven del narodne duše, in kdor narodu odreka pravico, gojiti narodno petje, je grobokop njegove samobitnosti. Zategadelj med koroškimi Slovenci zmerom bolj gineva narodno petje, ki ga nadomeščajo nemške popevke s čisto prav dvomljivim besedilom.

Edini predmet, ki ga poučujejo v slovenščini, je veronauk. Katehet torej lahko občuje z otroki v materinščini ter si pridobi njih zaupanje in ljubezen in čimvečji vpliv na otroška srca, dočim je učitelju to zabranjeno. Sladka zavest — ka-li — za zavednega učitelja? Sicer pa se imajo boriti kateheti z nemalimi težkočami, ki jih provzroča otrokom čitanje slovenskega katekizma.

(Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca svečna 1905 K 26.550.72.

§ 24.

Kdorkoli le količkaj pazljivo pregleda naš ljudsko-šolski zakon z istodobnimi dodatnimi naredbami vred, mora priznati, da so to delo ustvarili pristni idealisti, ki so verovali v napredek človeštva in so smatrali ta zakon za najnujnejšo potrebo in za največji blagor. Priznati se jim mora, da so bili poštenjaki, ki so se z vnemo lotili tega svetega dela ter so ga vestno izvršili po svojem najboljšem prepričanju; zato so pa tudi ustvarili lepo, popolno in uglajeno celoto, ki jo še danes imenujemo biser avstrijskih zakonov.

A kar se tako rado pripeti idealistom, se je zgodilo tudi ustvariteljem našega šolstva: sodili in merili so druge po sebi, a so se pri tem bridko varali.

Ker so sami hrepeneli po večji naobrazbi in ker so sami uvideli, da more le temeljitejša in obsežnejša naobrazba privedi narode do blaginje, moči in ugleda, so mislili, da čutijo in žele in da bodo čutili in želeli ravno tako vsaj takozvani odločilni činitelji, in niti sanjalo se jim ni o »prijateljih ljudstva«, ki bi ovirali ljudstvo na poti do boljše omike. »Prijatelji ljudstva«, ki zadržujejo ljudstvo v temi nevednosti, da ga lože gulijo, so bili tem poštenjakom nepoznane zveri.

A ne samo od merodajnih činiteljev, temveč tudi od ljudstva samega so pričakovali navdušenja za novo šolo in so v tej svoji nadeji ustvarili nekoliko določb, ki danes tuintam kot prave coklje zavirajo uspešni šolski pouk.

Kako imenitna naredba bi bili n. p. krajni šolski sveti, ko bi si narod želel dobrih šol! Koliko dobrega bi mogli člani krajnih šolskih svetov storiti, kako bi lahko podpirali učitelja pri uredbi šol, pri šolskem obisku itd. ko bi bili sami navdušeni prijatelji napredka in ko bi imeli od svojih volilcev naročilo, da morajo z vsemi močmi skrbeti za dobre šole!

Take idealne krajne šolske svete so si v duhu ustvarili gotovo tudi osnovatelji našega šolstva; A kakšne karikature so te marsikje danes! Koga volijo v krajni šolski svet? Po mnogih krajih le tistega, ki učitelju in šoli najbolj nasprotuje, in zgodi se le prerado, da ima učitelj namesto svojih podpornikov in prijateljev le zavirače in sovražnike v tej korporaciji. V smislu veljavnih določb bi moral krajni šolski svet v imenu staršev paziti in skrbeti, da bi bili otroci deležni vseh dobrot šolskega zakona, da bi si učitelji ne mogli lahko-miselno olajševati svoje naporne naloge, a danes mora navadno učitelj napeti vse strune, da brani zakonite določbe proti tem varuhom in braniteljem zakona. Kje bi bilo naše šolstvo, če bi ga ne branilo učiteljstvo, temveč bi njegova oskrbo prepuščalo po zakonu za to poklicanim činiteljem! Ko bi bili naši odlični zakonodajalci naprej videli te tožne razmere, bi bili gotovo sprejeli drugačne določbe v svoje odredbe. —

Nekaj sličnega vidimo pri § 24. šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870.: Telesna kazen je brez-pogojno izključena iz šole. Kako lepo se to bere in kolika prijaznost do mladine in do človeštva sploh nam sije iz teh kratkih besed! Cloveka, bitja po božji podobi, gospodarja vsega stvarjenja, naj ne tepemo: on ima svobodno voljo in razum, naj ga vladamo in odgojujemo z razumom in srcem. Kako visoko se stavi tukaj človek nad žival! Kako idealno vzgojo otrok določajo te besede!

A tudi neučitelj se mora vprašati, zakaj je telesna kazen tako kategorično izključena iz naših šol in ne tudi drugod?

Ali mar temnice in ječe sploh in spona pri vojaki niso telesne kazni? Kako izhajamo v šoli brez telesnih kazni, če ne moremo v poznejšem življenju?

Navadno pravijo: »Učitelj ima dovolj drugih kazni na razpolago, naj le tiste primerno uporablja, in dovetna mladina bo storila in živela, kakor bo hotel.«

V obče je to tudi resnica, v obče se prav dobro izhaja v šoli brez telesnih kazni, a vsako pravilo ima izjeme, in naše jih ima le premnogo.

Kot novopečen učitelj, devetnajstleten mladenič, sem poučeval nekaj časa v drugem razredu neke dvorazrednice. V razredu je bilo nad 80 otrok, dečkov in deklic. Nekega dne velim II. oddelku, naj piše na tablico računsko nalogo. Vsi lepo slušajo, samo eden, skoraj štirinajstleten dečko ne gane rok. Velim mu torej: »K., piši!« A on se odreže, ne da bi vstal: »Ne bom!« Na mah se obrnejo vse oči nanj in potem na mene. Stopim torej k njemu in ponovim povelje. Ponosno in odločno reče: »Ne bom!« Močno vznemirjen mu velim: »Vstani!« Odgovor: »Nočem!« — »Čakaj, boš pa po šoli pisal!« — »Ne bom.« — Iz prve tišine v šoli je nastal polagoma šum za vsakim odgovorom glasneje in glasneje. Tuintam so iskale dekliške pa tudi fantovske oči stika z upornikovimi, da bi mu pritrjevalno pokimale: »Dobro se držiš!« Pri njegovih sovrstnikih so padali kamenčki na tablice, in jasno sem bral z obrazov: »Jaz tudi ne bom pisal.« Kratko: ko bi se bil ravnal točno po § 24., bi nastal pravi punt proti meni, in jaz bi bil moral ostaviti šolo. Dovolil sem si pa izjemo in sem prisilil dečka k slušnosti; in nikdar več se ni pripetilo kaj sličnega, in dotični učenec je bil odtedaj najmarljivejši. Pri vojaki je pozneje postal četovodja, doma pa so ga sosedje posadili na županski stolec. Kaj bi pa bilo iz njega, ko bi jaz ne bil priznal § 24. izjeme?

Na drugi šoli velim nekemu odraslemu učencu, ki se je igral v klopi: »Vstani?« On se še za to ne zmeni. Ponovim torej ukaz — z istim uspehom. Rečem torej: »Pridi ven!« — »Ne grem.« Bližam se klopi, da ga potegnem iz nje. On pograbi svoje reči, gre na drugi strani iz klopi in hiti proti vratom. Komaj mu prestrežem pot ter ga primem. Iztrga se mi iz rok; moram torej zakleniti duri. On pa začne lomiti kljuko in razbijati po vratih, in zopet je imel § 24. izjemo, ki je izvrstno vplivala.

A vprašam samo: Kdo izmed starejših tovarišev in tovarišic ni že doživel sličnih in enakih dogodb? Posebno mestni učitelji bi lahko pripovedovali marsikaj. Kdo mi ve imenovati šolo, kjer ni imel § 24. še nikdar izjeme?

Torej te izjeme so povsod potrebne in so navadno tudi jako koristne. Kaj pa hočem napraviti z dečkom, ki se mi smeje, ako ga po šoli obdržim in se še hvali: »Mi vsaj doma ne bo treba delati«, a mi vrhutega še zreže klop? Kaj s kradljivcem, ki mu dajejo starši potuho? Kajne, § 24. naj dobi izjemo.

Da, pri meni jo tudi dobi, a to je vedno jako kočljiva reč. Ne le naše šolske oblastnije, ampak tudi naše sodnije se kaj rade brigajo za te izjeme, če jih potrjujejo zdravniška izpričevala, ali pa če so posledice sploh vidne. In učitelja, ki je v skrajni sili in s težkim srcem prijel za šibo, da varuje svojo avtoriteto in privede izpridene otroke k pokorščini, doleti lahko dvojna občutna kazen, ako se pritožijo zanikarni starši, ker so se njihovemu »nadebudnemu« sinčku hlačke malo pretresle.

Kazni, ki nas lahko zadenejo od šolskih oblastnij, ne bom tukaj našteval, pač pa hočem navesti dotična §§ kazenskega zakona. § 413 se glasi: Das Recht der häuslichen Zucht kann in keinem Falle bis zu Mißhandlungen ausgedehnt werden, wodurch der Gezüchtigte am Körper Schaden nimmt. Daher sind dergleichen Mißhandlungen der Eltern an ihren Kindern, der Erzieher und Lehrer an ihren Zöglingen und Schülern . . . als Übertretungen zu bestrafen.

§ 420. pa pravi: Erzieher oder Lehrer von beiderlei Geschlecht, die an ihren Kindern Mißhandlungen verüben, sind das erstmal mit Arrest von drei Tagen bis zu einem Monate zu bestrafen, im wiederholten Falle aber nebst der erstbestimmten Strafe fernerhin zu dem Lehramte oder Erziehungsgeschäfte als untauglich zu erklären.

To so ostre določbe in posebno v slučajih, kjer je prerahločutnemu sodniku že vsaka neznatna modra črtica na otroškem telesu »Mißhandlung«, zadene lahko tudi najvestnejšega učitelja kruta kazni.

Navadno se izvršuje to tako: Če dostavi zdravnik svojemu izpričevalu o vidnih znakih telesne kazni opombo, da dotične lise niso škodljive otrokovemu zdravju, takrat sodnija učitelja oprosti vsake kazni, ako pa te opombe ni, ga obsodi. Pravi sodnik v tej zadevi je torej le zdravnik in od njegove naklonjenosti je mnogokrat odvisna bodočnost učiteljeva.

Ali naj stavimo na tako nejasno tolmačenje izraza »Mißhandlung« zaradi kakšnega pokvarjenega paglavca svojo in svoje rodovine eksistenco? Ali naj pustimo, da nam tak garjav koštrun okuži vso šolo? Na začasno izključenje iz šole nam v naših navadnih razmerah niti misliti ni, ker bi s tem mnogim staršem le ustregli in bi to otrokovemu značaju le škodilo.

Da očitne upornosti v šoli ne moremo trpeti, je jasno, ravno tako pa tudi, da zaradi otroških, mnogokrat našuntanih upornežev ne bomo spravljali sebe v pogubo. Kaj naj torej storimo? Ali naj težimo po tem, da dobi palica zopet svojo nekdanjo, neomejeno pravico v šoli? **Ne, tega ne storimo nikdar!** Četudi je očitno, da s sedaj dovoljenimi disciplinarnimi sredstvi pri nekaterih učencih ne doženemo povoljnega uspeha, vendar nočemo palici priznati nekdanje pravice v šoli. Kaj pa potem hočemo, kaj je namen teh vrstic?

V odgovor naj navedem, kaj se je zgodilo v tem oziru drugod.

Nemško-avstrijska učiteljska zveza je v svoji spomenici o šolskem in učnem redu glede § 24. izrekla željo, da se naj tretji stavek: »Die körperliche Züchtigung ist unter allen Umständen von der Schule ausgeschlossen« — »als nicht nur überflüssig, sondern bedenklich« črta. Utemeljuje pa to svojo željo s tem, da je mladina proti telesnim poškodbam že z določbami kazenskega zakona dovolj zavarovana.

Če se ugodi tej želji, bi ne mogli učitelja disciplinirati za vsak nič, obenem pa bi se zabranilo, da bi dobil za en in tisti prestopke dve občutni kazni (po disciplinarnem in po kazenskem zakonu).

Ravnatelj Johann Drescher pa je v svojem znamenitem govoru »O vzgojni nalogi šole in oblastnij« *) pri deželni skupščini v Gradcu dne 12. sept. 1898. dokazoval, da je za zanemarjene otroke zanikrnih staršev šiba potrebna, a

*) Izšel v posebni brošuri pri Hans Wagnerju v Gradcu.

otroci se naj kaznujejo le zaradi večjih, **natančno določenih pregreškov**, a ne kaznuje jih naj učitelj, temveč občinski sluga, in sicer v občinski hiši ali v šolskem poslopiju v navzočnosti člana krajnega šolskega sveta in šolskega voditelja; vselej pa se morajo starši o tem obvestiti. Kjer bi pa hoteli starši otroka primerno kaznovati pred pričami v domači hiši, pa naj ne bo kazni v šoli ali v občinski hiši. Na ta način bi se najbrž tudi zabranilo tisto nezmiselno in divje pretepanje otrok, ki je v nekaterih rodovinah v navadi.

Po Drescherjevem predlogu bi se torej vobče uvedlo takozvano domače kaznovanje otrok zaradi zahteve in pod nadzorstvom šole in šolskih oblastnij.

Svoje tozadevno razmotrivanje končuje Drescher z vzklikom: »O, Humanität, wohin bist du geraten? Vor lauter Humanität darf ein solcher Lump noch unsere braven Kinder verderben!«

Jasno je torej, da z besedilom § 24. ni ustrezno ne učiteljem in ne šoli, temveč zamore to znatno omejiti naše vzgojne uspehe; treba je torej preskrbeti, da se pri sestavi novega šolskega in učnega reda v tem oziru potrebno ukrene.

Dobro bi bilo, da se tudi naša dična »Zaveza« obrne z utemeljeno spomenico na naučno ministrstvo, da ustvarimo v naših šolah razmere po sedanjih življenjskih potrebah in onemogočimo zavratne napade onih zverinskih staršev, ki svoje otroke navajajo in šuntajo k upornosti, da bi se učitelj izpozabil in prijel za šibo.

Pa tudi okrajna učiteljska društva naj pretresajo to vprašanje, ter prijavijo svoja mnenja in svoje predloge »Zavezi«, da jih primerno uporabi.

Bodimo odkriti in iskreni, ter ne slepimo sebe in javnosti!

Pri tej priliki naj bi »Zaveza« primernim potom tudi preskrbela, da natančno določijo, kaj naj razumemo pod izrazom „Mißhandlung“, zakaj za navadno tepenje s šibo pač ne more veljati kruta določba § 420. kaz. zak., a vendar kaznuje sodnija često tudi take malenkostne prestopke, dasi ima ona opraviti le z »Mißhandlungen.«

§ § §.

Opomba uredništva: Treba bi iskati krivcev npravne pokvarjenosti mladine in potem najprej te najstrožje kaznovati. Največkrat je vzrok popačenih otrok nemarna vzgoja in lahkomiselnost staršev, zato bi morala tudi te zadeti prva in občutna kazni. Najprej torej palice tistim, ki so je najbolj potrebni!

Ljudsko šolstvo v državnem zboru.

Dne 1. in 2. t. m. je prišla v proračunskem odseku v razpravo točka »Ljudsko šolstvo«.

Posl. Hofmann-Wellenhof je opozarjal na žalostno vlogo, ki jo igra avstrijska državna uprava glede svojih dolžnosti za ljudsko šolstvo. Govoril je obširno o željah ljudskega učiteljstva ter zahteval, da izboljšajo gmotno stanje. Naposled je poudarjal, da primanjkuje na Štajerskem učiteljic.

Posl. Malfatti je tožil, da izkazuje tudi letošnji proračun 30.000 K za povzdigo nemškega šolstva v italijanskem delu Tirolske. To je dokaz germanizatorskega stremjenja avstrijske vlade.

Posl. Romanczuk je razpravljal o šolskih razmerah v Galiciji.

Posl. Prochazka je govoril o pomanjkanju učiteljstva na Nižjem Avstrijskem ter zahteval ustanovitev tretjega učiteljskega v isti deželi.

Posl. Globinski je nato opozarjal, da nimajo tudi v Galiciji dovolj učiteljskih.

Posl. Lupul je slikal šolske razmere v Bukovini.

Posl. Kaiser je govoril o veliki važnosti ljudskega šolstva ter zahteval, naj država prispeva k stroškom za ljudsko šolstvo, ker ne morejo dežele več zmagovati vseh izdatkov. Da se deželam znižajo izdatki, naj se poddržavijo vsaj okrajni šolski nadzorniki. (Učiteljstvo je v veliki večini proti temu. Op. uredn.)

Posl. Stanek je zahteval v posebni resoluciji, naj predložé novi šolski in učni red vsem učiteljskim korporacijam, vsem okrajnim in krajnim šolskim svetom v pregled, presojo in odobrenje. Zahteval nadalje, naj se postavi v proračun 30.000 K, da omogočijo Čehom na Nižjem Avstrijskem šolanje v materinem jeziku. Te resolucije ni sprejel proračunski odsek, kar je v pravični Avstriji popolnoma razumljivo.

Posl. dr. Žitnik je opisal neznosne in nečuvane šolske razmere v Istri, Trstu in na Koroškem. (O teh smo že mnogo pisali. Op. uredn.)

Obširno je na razne pritožbe posameznih govornikov odgovarjal minister pl. Hartl. Glede preosnove učiteljskega je povedal, da je tozadevni načrt že izgotovljen. Po tem načrtu je razdeljena učna snov na pet let, zadnje leto pa je določeno le praktičnemu vežbanju.

Dasi je napravil ministrov govor najboljši vtisk, je obenem pri mnogih poslancih utrdil prepričanje, da je še vedno »die Schule ein Politikum«, t. j. da je ravno šolsko vprašanje glavni vzrok političnih bojov v Avstriji, zakaj vsi politiki vedo, da ima bodočnost le tisti, kdor ima šolstvo v rokah.

Vse je bilo jako lepo in prikupno, škoda samo, da so bogati gospodje premalo poudarjali žalostno gmotno stanje avstrijskega učiteljstva ter premalo odločno zahtevali, naj vendar že končno tudi vlada kaj izdatnega stori za svoje učiteljstvo! Same sladke besede naučnega ministra učiteljstvu nič ne pomorejo!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovane zadruga z omejenim jamstvom, je bil 2. februarja t. l. Udeležilo se ga je 21 združnikov. Poročila (glej »Učit. Tov.« z dne 27. januarja) so se soglasno sprejela. Računski zaključek se je odobril in načelstvu izrekel absolutorij. Takisto se je sprejel predlog načelstva glede razdelitve čistega dobička. V načelstvo sta bila zopet izvoljena za člana: gg. Iv. Bernot in Juraj Režek, za namestna člana pa gg. Likožar Anton in Simon Karel. V nadzorsvo sta bila zopet izvoljena za člana gg. Jakob Pretnar in Luka Jelenc, za namestna člana pa gg. Fr. Grm (zopet) in Jak. Furlan (na novo).

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 12. t. m., pri Sv. Frančišku Ksaverju v šoli ob 11. uri dopoldne. Vzpored: 1. Nagovor načelnikov. 2. Zadnji zapisnik. 3. Predavanje. 4. Razgovor o razmerah med učiteljstvom v okraju.

5. Volitev delegatov za »Zvezino« zborovanje. 6. Slučajnosti. Glede skupnega zborovanja se je pravočasno javiti nadučitelju g. Terčaku v Ksaveriji. K obili udeležbi vabi odbor.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 2. marca t. l. v Ormožu svoje glavno zborovanje. Predsednik gosp. Anton Porekar je podal kratek pregled o preteklem društvenem letu ter naglašal prepotrebno slogo in stanovsko zavednost med učiteljstvom: vsi moramo biti kakor ena obitelj v zgled in posnemo drugim. Omenil je vesel pojav, da se bo vendar vse štajersko učiteljstvo združilo, da bo složno postopalo v stanovskih zadevah.

Na novo je k društvu pristopila gđč. Micika Potrato, učiteljica na Humu. Med dopisi je omeniti onega učiteljskega društva v Ljubnem, ki nasvetuje več važnih točk v skupno predlaganje za letošnjo deželno skupščino. G. Ivan Košar prevzame ta dopis v pregled in v poznejše poročanje, oziroma stavljenje primernih predlogov.

Društvo je štelo s koncem društvenega leta 38 članov, in sicer 31 rednih, 3 izvanredne in 4 častne člane. Zborovanj je bilo 5, pri katerih je bilo skupaj 5 predavanj. Društvo je priredilo 8. septembra pret. l. z dobrim uspehom učiteljski koncert, katerega čisti dohodek se je obrnil v prid učiteljskemu konviktu. Letnih dohodkov je bilo 445 K 29 h, stroškov 442 K 85 h, prebitka je torej 2 K 44 h. Več članov pa dolguje še članarine v skupnem znesku 33 K.

Učiteljstvo, katerega je 90 $\frac{1}{4}$ % članov »Slov. Šolske Matice«, je izreklo pri tem zborovanju svojo nevoljo zaradi čudnega postopanja »Solske Matice«, ki svoje publikacije vselej tako pozno izdava, ter vsako leto obljublja, da bodo v prihodnje knjige prej (okoli Božiča) v rokah poedinih članov, oziroma poverjenikov; učiteljstvo želi v prihodnje več točnosti.

Za tekoče leto si je društvo izvolilo sledeči odbor: predsednik gosp. Anton Porekar, podpredsednik g. Martin Salamun, tajnik g. Adolf Rosina, blagajnik g. Josip Rajšp in odbornika gg. Ivan Košar in Anton Kosi.

Ptujsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. t. m. Začelo se je nekaj svitati, kar moramo z veseljem pozdravljati. Vzlic skrajno slabemu vremenu, ko bi že lahko tonili v blatu in vodi, so se odzvali vabilu tudi oddaljenejši kolegi in se zbrali v tolikem številu, da se je moglo zborovati, česar — po pravici rečeno — nismo pričakovali. Le tako naprej, in našemu društvu se ne bo treba sramovati pred drugimi.

Gospod predsednik pozdravlja gosp. dr. Komljanca, čigar predavanje o novem slovenskem pesništvu je bilo na vzporedu, nato dva novo pristopivša člana tov. Fr. Šegulo iz Majšperga in Fr. Finka od Sv. Urbana in vse navzoče. Predavanje g. prof. dr. Komljanca se je sklenilo preložiti na prihodnje zborovanje, ko bo — in to pričakujemo — navzočih dosti članov. Z najtoplejšo zahvalo se je spominjal gospod predsednik deželnega poslanca in odvetnika gospoda dr. Jurtele, ki je blagovolil podariti knjižnici učit. društva 17 najnovejših slovenskih knjig. — Med dopisi se je omenjal dopis tovariša Požegarja, ki pobira prispevke glede diet članom stalnih odborov. Začudili smo se, da pride na Spodnji Štajer tako visoka vsota, ki bi se vendar morala taka stvar bolj razdeliti med učitelje — da ne rečemo, med interesente vendar se je sklenilo, pobirati ta novi davek pri prihodnjem zborovanju kakor tudi pri okr. učiteljski skupščini. — »Hranilniško in posojilniško društvo Učitelj. konvikta« je poslalo vabilo k I. občnemu zboru kakor tudi račun, kar se vzame na znanje. — Učiteljsko društvo ljubenskega okraja (Leoben, Oberst.) je poslalo vrsto točk, tičočih se vzgojevalnih, metodiških in gmotnih vprašanj. Tudi o tej točki se sklene preložiti razgovor na prihodnje zborovanje. Iz tega je razvidno, kako potrebno je, da pridejo prihodnjič člani polnoštevilno. — Glede vabila »Zveze štajerskih učit. društev« se je sklenilo, da pristopi tudi ptujsko učit. društvo in da se udeleži kolikor mogoče članov predstoječega »Zvezinega« zborovanja. Nato se še izreče od predsednikove strani zahvala tovarišu g. Glinšek, ki se je preselil v drug okraj in je poslal članarino za l. 1904. kakor tudi pozdrave vsem članom.

Koncem zborovanja se je sklenilo protestirati od strani društva proti nameravam tečajem za suplente. Res smešno, česa si vsega ne izmislijo gospodje. »Tečaji« za suplente — pa se bo takoj odpomoglo pomanjkanju učiteljstva; s tem se bo gotovo koristilo ljudski šoli, res velikih skrbi si v tem oziru pač ne stavijo. Gospodje, boljšega kruha dajte, pa boste videli, da bo kmalu dosti osobja pri učiteljstvu, potem ne bo treba tečajev za suplente, kjer se lahko izobražujejo penzionirani žandarji in kondukterji . . . Naše učiteljsko društvo proti temu protestira, in s tem pozivljemo, da store isto tudi druga društva kakor tudi vse učiteljstvo! To naj bo naš odgovor na tako poniževanje naše avtoritete . . .

Dan prihodnjega zborovanja se je določil na prvi četrtak prihodnjega meseca. —

Sedaj pa mi dovolite g. urednik, še nekoliko prostrorčka, da povem, kako hočejo nekateri terorizirati. Dopisnik poročaj, pa ne dostavi niti besedice! Zadnjič sem pisal, da mladi nočejo pristopiti k društvu, in se naravnost sramujejo biti učitelji. In vzdignil se je zaradi teh besed Izrael ter sezval — protestni shod, na katerem naj se meni kot dopisniku izreče nezaupanje . . . Kdo se ne smeje takim budalostim?! Hvala Bogu le, da je prišel g. sklicatelj tega protestnega shoda na ta shod — sam. Dobro, tovariši, dali ste mu lepo moralno zašnico, še lepšo pa zgoraj omenjena tovariša gg. Šegula in Fink, ki sta k društvu že pristopila kot člana. Pospemajte ju še drugi in — poudarjam še enkrat — ne silite z glavo skozi zid. Tako se ne bo vzbudilo med tovariši nikdar zaupanja, ki ga tako nujno potrebujemo. —è.

Književnost in umetnost.

Poziv na predbrojku. Nekanio sam izdati radnju: »Nauka o gojencu i o odgoji«. Knjiga će imati do 20 tiskanih araka veće osmine, stajat će do 4 K, a prema veličini i manje.

Prvi dio govori o gibanju, o tjelesnoj sili, o životu i o službi živčanoga sustava.

Drugi dio govori o razvoju duha djetinjega. Počinje se prvim početkom, kada dijete još i ne zna za se, prikazuju se začeci duševnoga života, onda razvoj samosvijesti i svih individualističkih obilježja, pa razvoj duha, značaja i društvene svijesti. U ovom su dijelu upotrebljeni svi stariji i noviji pozitivni rezultati eksperimentalne, empiričke, fiziološke i djetee psihologije, pa psihatrije i psihologije naroda, u koliko se njima može okoristiti odgoja. U tako prikazanoj naravi čovjeka traže se uvjeti sreće ljudske, prema kojima se odgoja ravnati mora.

Treći dio govori o razvoju tjelesne sile i spretnosti, o pobijanju nagona i mana značaja, koje potječu od tijela.

Četvrti dio govori o razvoju duha obrazovnom obukom, dakle: kako se obukom razvija razbor, razum, ukus, dobrota, vjera i um, spretnost tjelesna in spremna sila za rad. —

Peti dio prikazuje prilike odgoja u obitelji, u okolici, zavičajnom društvu, pa svojstva odgojitelja, roditelja i učitelja; onda mane, koje se moraju zatrti i kako će se zatrti, vrline, koje se moraju razviti i kako će se razviti, pa sredstva, kojim se ravna život gojenčeta.

Knjigom će se moći okoristiti roditelji i učitelji, a i drugi prijatelji djeteta i narodne budućnosti. Tko želi, da mu se knjiga pošalje, kad do jeseni izigje, neka se prijavi dopisnicom. Nadam se, da će se zauzeti za raširenje ove knjige moji gjaci, koji joj poznaju duh i sadržinu, pa da će predbrojiti svoje školske knjižice i uznastojati, da se predbroje i druge u njihovu kraju.

V Petrinji, mjeseca veljače 1905.

Dr. J. Turić, profesor u Petrinji.

Vestnik.

Duhovnik — zločinec. Pravična kazen je vendar končno zadela kaplana Šlambergerja, ki je bil naposled nastavljen v Žetalah pri Rogatcu. Ta skrajni izpridenec je bil

namreč dne 25. februarja t. l. v Celju pri porotni sodnji obsojen na 18 mesecev težke ječe. Temu pohotniku ni bilo dovolj, da je onečaščal odrasla dekleta, lazil za ženami in tako razdril več srečnih zakonov, temveč lotil se je še šolaric. Take gorostasne reči je uganjal baje celih deset let. Za ta kaznjiva dejanja je pa znal mariborski kapitelj. Iz tega vzroka je premestil omenjenega pokvarjenca iz Ribnice na Pohorju kot iz prve ščacije na drugo postajo, ne da bi bil proti njemu dognal preiskavo in ga potem izročil roki pravice. To diši pač po srednjem veku. Gotovo si je ta hudodelnik vendar na kak drug način pridobil zaslug, da je roka škofova, oziroma ordinarijata čuvala nad njim. Kdor je poznal tega ošabneža in napihnjenca, je tudi hitro uvidel, kakšne zasluge si je pridobil. Bil je namreč grozovit nasprotnik šole in vsega napredka. Učiteljstvo mu je bilo trn v peti. Brez njegove vednosti bi se ne bilo smelo ničesar pri šoli ukreniti, ker se je vtikal v vse interne šolske zadeve. Če si ni upal ali mogel v sejah krajnega šolskega sveta povzdigniti svojega oholega glasu, je pa to napravil pozneje v krčmi ali kaki drugi kmetiški hiši, kjer je učiteljstvo blatil in obiral, da ni niti las na njem pošten ostal. Ta farizej je videl pezditi v očesu svojega bližnjega, a bruna ni čutil v svojem. To vam je bil hinavec, kakršnega bi ne našel z lučjo pri belem dnevu. To so menda edine zasluge, ki so dičile tega popačenega svečenika. Kakor je znano, take zasluge, posebno če so v škodo šoli, visoko upoštevajo tudi pri višjih duhovskih oblastvih, sicer bi bilo popolnoma izključeno, da bi mogel tak nesramnež deset let opravljati duhovniško službo. Lahko je pa tudi, da se dado zakriti taka kaznjiva dejanja s plaščem krščanske ljubezni. Ta krščanski plašč pa mora biti čudno velik, da se lahko raztegne tako daleč. Kaj takega pač menda le samo duhovniki store, ki so v vsakem oziru nedotakljivi. Časih jim pa vendar zmeša štrečno — sodišče!

Nov dokaz klerikalne olike. »Domoljuba«, v laži in obrekovanju nedosežen list, pišejo sicer sami celebatarji, ki se pa vzlic temu tuintam radi obregnejo ob — ženske. Pri tem jih malo moti sveta obljuba večnega devišstva. Nemara jim to tiči v krvi, in proti temu ni obljube in ni blagoslova. Vajeni smo sicer, da se zaleta »Domoljub« s fanatično navdušenostjo in s prozornimi nameni v napredne učitelje; z zadnjo svojo številko pa nam dokazuje, da bo odslej streljal tudi na — poštene žene naših naprednih tovarišev. Kdor prebere stran 71. (kolona 3.) »Domoljuba« štev. 5., mora priznati, da pišemo resnico. Odgovorni urednik »Domoljubov«, duhovnik dr. Žitnik, ne more seveda nič za to, da ne puščajo njegovi stanovski bratje poštenih žen v miru. A da ne pade vsa odgovornost takih umazanih dopisov nanj, naj navdahne dopisnike s programom, da se bodo podpisavali in dobili potem namesto pisateljske nagrade edino primerni honorar — s pasjim bičem! — Napredno učiteljstvo je — dasi pošteno in vzorno v izvrševanju svojih stanovskih dolžnosti — izpostavljeno in vajeno inzultov umazanega klerikalnega časopisja. V vsi svoji pohlevnosti pa nikakor in nikoli ne dopušča, da bi umazani prsti brskali po njegovem družinskem življenju in da bi se moralniško propadli ljudje zaganjali v krepostne žene učiteljev! Ta infamija je tolika, da ne zasluži nobenega pardona več!

Umestno vprašanje. Deželni šolski svet kranjski je ukazal, da ne smejo šolski otroci prenašati političkih listov. Dobro! Prijatelj pa nam pošilja to-le vprašanje: Kaj naj storim z otrokom, ako dobim pri njem politički list, ki ga glasom najnovejše odredbe ne sme prenašati šolska mladina? Če ga dobim na cesti, ali mu naj vzamem list? S tem lahko zakrivim kazenski prestop, saj vendar ne sega učiteljeva oblast v področje orožnikov in policajev. Kaznovanje v šoli ne bo imelo uspeha, ker bodo otroci naskrivoma prenašali liste. Kaj je torej storiti? Vsekakor je treba pojasniti, da ne pride učiteljstvo v neprilike, ko bo izvrševalo to naredbo.

Dvojna mera. Naše šolske oblasti se kaj rade poslužujejo dvojne mere, posebno pri razpisavanju učiteljskih služb. Milost merodajnih gospodov že dobi kak vzrok, da ne razpišejo mesta, kakor je zakonita zahteva (§ 24. zakona z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22). Na Kranjskem niso

bile v pretečenem letu razpisane mnoge enorazrednice; n. pr. Dobrova pri Kropi in pri Bledu, Kamna gorica, Sora i. t. d., dvorazrednica v Kropi in več drugih. V take in enake kraje bi radi prosili tudi učitelji, ki jim pa doslej še ni bila dana prilika prositi. Želeti bi bilo torej, da bi tudi šolske oblasti ravnale pri razpisovanju učiteljskih služb »pflichtgemäß, sinngemäß, strengstens« i. t. d., kakor hoče to jasna zakonita določba.

Duhovniki hočejo zvišanje plač. O tem je tudi že razpravljala parlament. Vsakemu svojo! Zatorej pa: Kranjska in izvenkranjska duhovščina, če hočeš imeti zvišane plače, ne kradi učiteljstvu enake pravice, ki je bolj utemeljena nego tvoja!

Učiteljstvo — zadnje! Sedaj izboljšujejo plače duhovnikom in krajšajo službeno dobo državnim uradnikom, učiteljstva se spominjajo kvečjemu z — novimi odredbami in ukazi, torej s samim delom! Tako je na tem pravičnem svetu! Kako hvaležno bi bilo učiteljstvo, če bi mu došlo prijazen navodilo v rešitev vprašanja: »Kako naj živi učitelj, standesgemäß z ženo, 5 otroki in deklo z mesečno plačo 84 K?« — Tako navodilo bi učiteljstvo gotovo temeljito proučilo. Na noge tedaj, metodiki, teoretiki in drugi birokrati, ki znate vse lepo uravnati po formalnih stopnjah!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina 4 2 K za l. 1905.) G. Anton Grmek, učitelj na Bukovici. G. A. Grmek je nabral v trdi gorenjski vasi 40 K med učiteljskimi prijatelji za konvikt ter poslal do svoto hkrati s svojo letnino. Če se je to posrečilo g. Grmku v samotni gorenjski vasi, temveč stori lahko tisti, ki službuje v bolj obljudenem kraju, v večji vasi, v trgu ali v mestu. Torej tovariši, le na bero med ljudstvo za naš konvikt! Pri tej priliki omenjamo tudi, da je g. Grmek prosil še za deset položnic (čekov), katere mu je društveni blagajnik prav dragevolje poslal. Kdor želi položnic (čekov) naj se zglašizanje pri blagajniku Jakobu Dimniku. Dotičnik naj pošlje te čeke znanim učiteljskim prijateljem. Na ta način stori vsakdo lahko prav mnogo za konvikt in olajša delo blagajniku, ker ta nepozna vseh učiteljskih prijateljev. Želeti bi bilo, da bi posebno štajerski in primorski tovariši posnemali v tem smislu g. tovariša Grmka ter na ta način podpirali blagajnika in mu olajševali delo. Torej! G. Viktor Škof, učitelj v Mavhinjah; g. Anton Maslo, učitelj v Ricmanjih; g. Ivan Bezeljak, učitelj v Hotedršici; gdč. Minka Trantar, učiteljica v Zalem logu; g. Joško Bergant, učitelj v Turjaku; g. Josip Terčak, nadučitelj in Ignacij Strmecki, učitelj pri Sv. Frančišku Ksaveriju; gdč. Minka Uršič, učiteljica v Godoviču; gdč. Mici Kratner, učiteljica in g. Julij Slapšak, nadučitelj v Vodica; g. Ivan Smolnikar, učitelj v Zavadnjih; g. Anton Berginec, nadučitelj in Anton Mavrič, učitelj v Povirju; g. Slavko Cokl, učitelj v Kostivnici; g. Simon Gajšek, nadučitelj, gdč. Hermina Bračič, učiteljica, g. Ludovik Potočnik, učitelj, gdč. Tereza Požar, učiteljica, gdč. Marija Windischer, učiteljica in gdč. Frida Zechner, učiteljica, vsi v Dobovi pri Brežicah; g. Štefan Tomšič, nadučitelj, g. Fran Mlakar, učitelj in gdč. Marija Znanec, učiteljica v Ribnici; gdč. Marija Clarici, nadučiteljica, gdč. M. Gebauer, učiteljica in gdč. G. Ekel, učiteljica v Rudolfovem; g. Anton Pesek, učitelj v Narapljah; g. Ernst Slanc, nadučitelj pri Sv. Bolfenku; g. Jakob Pukmeister, učitelj v Kebelju; g. Ivan Kvac, nadučitelj, gdč. Karolina Hinterlechner, učiteljica in gdč. Bogdana Žizek, učiteljica pri Sv. Martinu v Rožni dolini; g. Anton Ferlat, učitelj v Rupi; g. Anton Levstik, nadučitelj, g. Marija Levstik, učiteljica in g. Julij Čenčič, učitelj v Senožečah; g. Karol Trost, nadučitelj v Št. Jerneju; g. Janko Žunkovič, nadučitelj pri Sv. Marjeti; g. Stanislav Legat, učitelj pri Sv. Gregorju; g. Božidar Dedič, nadučitelj na Bočni; g. Srečko Majcen, nadučitelj in g. Miloš Slemenšek, učitelj v Lehnu na Štaj; g. Lovro Serajnik, nadučitelj v Prihovi; g. Franjo Dular, učitelj v Valtivasi; g. Anton Brumen,

nadučitelj, g. Ivan Ivanc, veroučitelj, g. Josip Čuček, učitelj, gdč. Ana Zupančič, učiteljica in gdč. Marija Črček, učiteljica v Cadramu; g. J. Kramer, nadučitelj in gdč. Terezija Sajovic, učiteljica v Št. Vidu pri Grobelnem; g. Andrej Sattler, učitelj v Otaležu; g. Edvard Prinčič, nadučitelj v Pevmi; g. Ed. Bohinec, nadučitelj in g. Antonija Bohinec, učiteljica v Cerkljah pri Krškem; g. Ivan Schmeidek, učitelj na Rovih; g. Ivan Kuhar, učitelj v Radomljah; g. Karol Benedik, nadučitelj na Brezovici; g. Svitko Starec, učitelj v Št. Kancijanu; g. Matej Jug, nadučitelj na Blokah; g. Rajko Justin, nadučitelj in g. Marija Justin, učiteljica v Vremah; g. Fran Zopf, nadučitelj in g. Marija Zopf, učiteljica v Pristavi; g. Žiher, nadučitelj in Hauptman, učitelj v Vurbergu; g. Ivan Kutnar, nadučitelj v Žužemberku; g. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji; g. Robert Jurenčič, učitelj v Brežcah v Istri; g. Anton Marčelj, učitelj na Brezovici pri Materiji. Živili darovalci in nasledniki! Le naprej, da pridemo čim preje do zgradbe ter pomoremo ubogim učiteljskim sirotam in otrokom do izobrazbe in — do kruha. —

Učiteljski dobrotniki. Neimenovan po g. Iv. Krulcu, c. kr. vadm. učitelju v Ljubljani, 20 K; g. Svitoslav Sila, učitelj v Štorjah, nabral ob poroki g. učitelja Al. Bekarja z gdč. Tončko Suševu 15 K; g. Mavro Tramšek, nadučitelj v Sromljah, nabral na maškaradi v »Nar. domu« v Brežicah 8 K 10 h; g. Fran Kozjak, učitelj v Zagorju ob Savi, nabral na balu »Telečje glave« v hotelu Fr. Weinbergerja 6 K 60 h; g. Zlogonski iz Gorice 5 K; g. Jakob Rojic, učitelj v Koprivnici, nabral pri koncertu pevskega in bralnega društva »Zarja« v Koprivi na Goriškem 8 K; g. Vekoslav Legat, vodja tiskarne Družbe sv. Cirila in Mohorja v Celovcu 5 K; Goriška tiskarna A. Gabršček v Gorici 10 K; g. Fran Lavtižar, nadučitelj in posestnik v Šmartnem p. Šmarno goro 10 K; g. Ivan Podgornik, c. kr. poštni oficijal v Ljubljani 2 K; g. Andrej Senekovič, c. kr. gimn. ravnatelj i. dr. v Ljubljani, 5 K; g. Janko Cvirn; nadučitelj v Vel. Dolini, 5 K; g. A. Grmek, učitelj v Bukovici, nabral med učiteljskimi prijatelji v Selški dolini 40 K; g. Ivan Maselj, c. kr. gimn. profesor v Rudolfovem 20 K; gdč. Ela Watzak, nabrala na »ta debeli četrtek« v Šmartnem pri Litiji, 5 K 5 h. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog platil Živeli nabiralci!

Kolekta poštinih znamk za učiteljski konvikt. Iz voloskega okraja kolekti št. 9 in 10. Le pridno pošiljajte kolekte križem domovine!

Umrla je v Prevaljah Marija Kostenbergerjeva, učiteljica ročnih del.

V Mozirju razširjajo tamkajšnjo trirazredno ljudsko šolo v štirirazrednico.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ženski licej v Ljubljani.** Pri seji občinskega sveta ljubljanskega dne 21. pret. mes. je poročal občinski svetnik Subic o preosnovi statuta cesarja Franca Jožefa I. mestne višje dekliske šole in o letnem poročilu ravnateljstva iste šole za leto 1903/04. — Kuratorij je podal temeljito poročilo o ustanovitvi te šole in nje razvoju do danes. Prvi letnik so otvorili jeseni 1896 s 27 gojenkami. Od tedaj se je šola mirno in krepko razvijala. Število gojenk se množi od leta do leta. V šolskem letu 1903/04 je bilo sprejetih na zavod že 105 gojenk, nekoliko gojenk pa se je moralo odkloniti, ker ni bilo več prostora. V šolskem letu 1900/01. so otvorili na zavodu trgovski tečaj, od šolskega leta 1903/04. pa se boljše gojenke, ki žele pozneje na učiteljsko delati zrelostni izpit, privatno pripravljajo za tak izpit. Da pa šola dosedaj še ni rodila tistega sadu, ki ga je želeti, je vzrok njena sedanja organizacija. Pri sedanji osnovi morajo deklice pri vstopu v 1. letnik izkazati toliko znanja, kolikor se ga dobi z zvršetkom meščanske ali kake 8 razredne ljudske šole, zaradi tega so na višjo deklisko šolo mogle prihajati le učenke iz Ljubljane. Za to sta učiteljsko osebje in kuratorij že opetovano razmo-

trivala vprašanje o takšni reorganizaciji šole, da bi šola res mogla postati vir višje iz obrazbe in narodne vzgoje za deklice po vseh pokrajinah. Zato se je že naučno ministrstvo leta 1900. v posebni enketi bavilo s preosnovo višjega dekliškega pouka ter objavilo potem provizorični statut in načrt za dekliške liceje. V tem je ministrstvo ustvarilo 6 razredno višjo dekliško šolo, ki sloni na ljudski šoli kakor gimnazije in realke. Takoj potem so razne mestne občine in zasebne korporacije začele snovati dekliške liceje, že obstoječe liceje in višje dekliške šole pa preustrojevati po navodilih ministrskega statuta. Leta 1904. je bilo v Avstriji že izkazanih 20 dekliških licejev. Nekateri teh licejev dobivajo od ministrstva izdatne podpore, n. pr. v Gradcu 18.000, v Lincu 10.000, v Brnu 17.000, v Pragi 16.000 K itd. Upoštevajoč vse te razmere, sta se ravnateljstvo in kuratorij že dlje časa resno bavila z vprašanjem, kako bi se dala tudi ta naša šola na najugodnejši način reorganizovati. Sad teh posvetovanj je statut za dekliški licej s 6 letniki.

— Staršem izven Ljubljane, ki so primorani svoje hčerke pošiljati v ljubljanske šole, dela navadno mnogo preglavice vprašanje za primerno stanovanje in dobro hrano. Temu nedostanku bi se dalo odpomoči edino na ta način, da se z dekliškim licejem združi tudi internat, kjer bi dobivale nvanje deklice za razmeroma nizke cene primerno stanovanje in hrano ter bi bile pod dobrim vzgojnim nadzorstvom. — Stavbišče za novo poslopje za ženski licej je že določeno na Bleiweisovi cesti. Stroški stavbe z notranjo opravo utegnejo znašati 160.000 do 180.000 K. Velik del stavbnega kapitala je že na razpolago, v hranilnici je namreč naloženih 80.000 K kot skupilo za stavbišča, ki jih je določil Josip vitez Gorup za višjo dekliško šolo. Dve stavbišči, ki še nista prodani, utegneta prineesti še 20.000 K. Če se stavba izvrši, bi bilo treba najeti le še 60.000 do 80.000 K, za kar bi bilo treba plačevati obresti od 80.000 K, torej le 1200 K več, kakor plačuje mesto stanarine za sedanje šolske prostore. — Potem se razkazuje stroškovnik za zdrževanje 6 razrednega liceja, pri čemer se pričakuje od države 10.000 kron, od dežele Kranjske pa 12.000 K prispevka. Dohodki so proračunjeni s 25.000 K, ter bi moralo mesto v prvi dobi pokrivati še letnih 13.400 K. — Predloženi statuti so se odobrili z majhnimi izpremembami. Naslov šoli se izpremeni v »Franc Jožefov mestni dekliški licej.« Učni jezik je slovenski, a ravnateljstvo predlaga, kateri predmet se naj uči v remščini. Starost za vstop v licej se določi z 10. letom kakor za srednje šole sploh. V kuratoriju naj bosta tudi dve dami, razen predsednika in šestih moških članov (tri izmed teh odpošlje občinski svet iz svoje srede). Člani kuratorija imajo pravico prisostvovati pouku, ne pa staviti vprašanj ali dajati metodiških navodil. Predlog, da naj bo kuratorij samostojen odsek občinskega sveta, ki poroča občinskemu svetu direktno, ne pa potom mestnega šolskega sveta, je poročevalec umaknil, ko je župan Hribar pojasnil, da bi bilo to proti občinskemu redu. Za predlog se je toplo zavzemal občinski svetnik dr. Požar. — Končno so bili sprejeti enoglasno sledeči predlogi: 1.) Za stavbo poslopja višjega dekliškega liceja podari mestna občina iz štirih parcel obstoječo stavbišče ob Bleiweisovi cesti, cenjeno na 60.018 K. 2.) Na tem prostoru sezida za licej poslopje, v kateri namen naj se pred vsem porabi z naraslimi obrestmi vred skupilo za oni svet na bivšem posestvu deželne bolnišnice, ki ga je Jos. vitez Gorup podaril mestni občini ljubljanski za namene te šole; potem pa posojilo do najvišjega zneska 100.000 K, katero — ne iznad 4,25 % obrestljivo — najeti se obenem sklene. 3.) Cesar Franc Jožefova I. mestna višja dekliška šola se razširi takoj, ko se preseli v novo šolsko poslopje, na licej s 6 letniki. 4.) Priloženemu, po kuratoriju izdelanemu načrtu statuta za 6letni licej se pritrjuje, mestnemu magistratu pa naroča, da ta statut predloži šolski oblasti in stopi takoj s c. kr. učno upravo in z deželo Kranjsko v pogajanja glede prispevka za licej. 5.) Kuratorij naj se naprosi, da izdelata podroben učni načrt za 6 razredni licej. 6.) Sklepoma 1. in 2. se naj izposluje zakonito pritrnilo. —

Župan je še povedal, da je že naprosil arhitekta dr. Fabianita, da izdelata načrt za novo stavbo. — Naša želja je, da bi bil čimprej omogočen slovenskim mladenkam vstop v slovenski dekliški licej, ki bo tudi mnogi učiteljski hčeri bogato učilišče in plemenito vzgajališče.

— **Gospod Tomislav Ivkanec**, profesor zagrebškega učiteljskega, je šel v pokoj. S svojim blagim značajem si je pridobil neminljive zasluge vseh mnogoštevilnih svojih učencev. Gospod profesor Ivkanec je predsednik »Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora« in urednik mladinskega lista »Smilje«. Sploh ima za organizacijo hrvaškega učiteljstva, ki je iz njega izšel, mnogo zaslug. — Od srca želimo, da bi odlični ta prijatelj slovenskega učiteljstva dolgo užival zasluženi pokoj!

— **Nova hrvaška šola**. Dne 1. t. m. je otvorila družba sv. Cirila in Metoda za Istro svojo ljudsko šolo v Humu v Istri. V tem kraju, ki je čisto hrvaška občina, deluje že nekoliko let italijanska Legina šola.

— **Zakon o kongregacijah in francoske kolonije**. Iz Pariza javljajo, da govore v parlamentarnih krogih o nameri vojnega ministra, ki hoče sestaviti komisijo, ki naj bi izvedla zakone o kongregacijah tudi v francoskih kolonijah, ker nadaljujejo jezuitje s poučevanjem v raznih kolonijah.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₇ ure zvečer ali pa vsak dan pótom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4,32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znakmah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znakma za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rbkih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“